

कस्तर्हिद्विजइत्यतआह ज्ञातिवदिति योदयालुर्ब्रह्मवित्सएववेदवित्श्रुत्वाकामआत्मज्ञानेनतृप्तोजातुकदाचिन्नम्रियते तथाचश्रुतिः योकाभोनिष्कामआप्तकामःस्यान्नतस्यप्राणाउक्तामंत्यत्रैवसमवनी
यंतेब्रह्मैवसन्ब्रह्माप्येतीति तेनाकामत्वेनद्विजोनेतिनच किंतुद्विजएव योनिर्दयःसकामश्रवणासौवेदविन्नब्राह्मणश्चेतिभावः ॥ ३॥ अविधानात्दयानैष्काम्ययोरननुसरणात् ॥ ४॥ एतदेवविट्णोति यदेत्या
दिना ॥ ५॥ ६॥ ७॥ ८॥ समुद्रेऽन्याआपइवयत्रपुंसिकामालीयंतेसमोक्षभाक्नतुकामकामोविषयाभिलाषी ॥ ९॥ तेषांसर्वेषुलोकेषुकामचारोभवतीतिश्रुतेर्ब्रह्मविदेवपूर्णकामोनत्वन्यइत्याहार्येन सइति सःवि
द्वान्कामैःसंकल्पमात्रोपनतैःकांतोमनोहरः नतुकामकामःस्वर्गाद्यर्थी कुतः सवाइति स्वर्गप्राप्यसंयोगाविप्रयोगांताइतिनियमेनततोभ्रश्यतइतिभावः ॥ १०॥ उपनिषद्ब्रह्मस्य सत्यंहितकरंवाक्यं उत्तरोत्तरा

ज्ञातिवत्सर्वभूतानांसर्ववित्सर्ववेदवित् ॥ नाकामोम्रियतेजातुनतेननचवैद्विजः ॥ ३॥ इष्टीश्रविविधाःप्राप्यक्रतूंश्चैवाप्तदक्षिणान् ॥ प्राप्नोतिनैवब्राह्मण्यमवि
धानात्कथंचन ॥ ४॥ यदाचायंनविभेति यदाचास्मान्निविभ्यति ॥ यदानेच्छतिनद्वेष्टिब्रह्मसंपद्यतेतदा ॥ ५॥ यदानकुरुतेभावंसर्वभूतेषुपापकं ॥ कर्मणामनसा
वाचाब्रह्मसंपद्यतेतदा ॥ ६॥ कामबंधनमेवैकंनान्यदस्तीहबंधनं ॥ कामबंधनमुक्तोहिब्रह्मभूयायकल्पते ॥ ७॥ कामतोमुच्यमानस्तुधूमाभ्रादिवचंद्रमाः ॥
विरजाःकालमाकांक्षन्धीरोधैर्येणवर्तते ॥ ८॥ आपूर्यमाणमचलप्रतिष्ठंसमुद्रमापःप्रविशंतियद्वत् ॥ तद्वत्कामायंप्रविशंतिसर्वेसशांतिमाप्नोतिनकामका
मः ॥ ९॥ सकामकांतोनतुकामकामःसवैकामात्स्वर्गमुपैतिदेही ॥ १०॥ वेदस्योपनिषत्सत्यंसत्यस्योपनिषद्मः ॥ दमस्योपनिषदानंदानस्योपनिषत्तपः ॥
॥ ११॥ तपसोपनिषत्स्यागस्यागस्योपनिषत्सुखं ॥ सुखस्योपनिषत्स्वर्गःस्वर्गस्योपनिषच्छमः ॥ १२॥ क्लेदनंशोकमनसोःसंतापंतृणयासह ॥ सत्वमिच्छ
सिसंतोषाच्छांतिलक्षणमुत्तमं ॥ १३॥ विशोकोनिर्ममःशांतःप्रसन्नात्माविमत्सरः ॥ षड्विर्लक्षणवानेतैःसमग्रःपुनरेष्यति ॥ १४॥ षड्विःसत्वगुणोपेतैःप्राज्ञै
रधिगतंत्रिभिः ॥ येविदुःप्रेत्यचात्मानमिहस्थंतंगुणंविदुः ॥ १५॥

भावेपूर्वपूर्वव्यर्थमित्यर्थः ॥ ११॥ स्वर्गःसगुणब्रह्मभावः शमोनिर्गुणब्रह्मभावः ॥ १२॥ क्लेदनमिति संतोषाद्धेतोःसत्त्वंबुद्धिप्रसादंइच्छसिइच्छेत पंचमलकारोयं एतदेवसत्त्वंशांतिलक्षणंमोक्षस्यसूचकं
कीदृशंसत्त्वंतृणयासहशोकमनसोःसंकल्पःसंशयोवात्रमनःशब्दार्थः संतापंसंताप्यक्लेदनंविक्लित्तिकरणं तंडुलस्येवपाचकमित्यर्थः संतापमितिणमुलंतं ॥ १३॥ षड्विःसंतोषसहितैर्विशोकत्वादिभिःसम
ग्रोज्ञानतृप्तः ॥ १४॥ एवंमुक्तलक्षणमुक्तामुक्तिसाधनमाह षड्विरिति फलभूतत्वात्सुखस्वर्गवर्जपूर्वोक्तैःसत्यदमदानतपस्यागशमाख्यैरुपनिषत्संज्ञैः सत्यादिपुत्राजसतामसत्वेअपिसंभावितातस्तद्व्यावृत्तये
सत्वगुणोपेतैरिति त्रिभिश्चश्रवणमनननिदिध्यासनैरागमानुमानानुभवैर्वाधिगतंआत्मानंइहस्थंशरीरांतस्थंप्रेत्यजीवत्येवदेहेदेहाभिमानाद्बुद्ध्याययेविदुर्जानीयुस्तेतंगुणंपूर्वोक्तंमुक्तलक्षणंविदुःप्राप्नुयुः ॥ १५॥